

До спеціалізованої вченої ради К 26.503.01

Науково-дослідний інститут публічного права

03035, м. Київ, вул. Г. Кірпи, 2А

ВІДГУК

офіційного опонента

кандидата юридичних наук Сердюка Євгенія Васильовича
на дисертацію Педана Артема Ігоровича з теми «Адміністративно-правові
відносини у сфері виконавчого провадження в Україні»,
поданої на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за
спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове
право; інформаційне право

Актуальність обраної теми дослідження зумовлена, перш за все, станом здійснення виконавчого провадження в Україні, наявністю законодавчих прогалин, невідповідностей і неналежного теоретичного розвитку доктринальних положень у цій сфері.

Дійсно, невід'ємне місце в системі забезпечення прав, свобод та законних інтересів людини, створення необхідних гарантій для їх реалізації та вироблення дієвого механізму їх захисту в разі порушення належить такому інституту, як виконавче провадження, адже в більшості випадків воно є останньою стадією юридичного процесу, завдяки якому приватні особи і громадянське суспільство оцінюють ефективність усієї юридичної системи держави, зокрема визначається довіра до органів судової й виконавчої гілок влади.

Загалом, у будь-якій правовій державі без остаточного виконання судового рішення право на доступ до правосуддя залишається неефективним та ефемерним, конституційні гарантії захисту прав людини зводяться до фіктивних приписів на папері, а справедливе рішення суду втрачає значну долю своєї цінності. Тому сьогодні виконавче провадження в Україні можна вважати

не лише самостійною сферою юридичної діяльності, а й показником загального процесу реформ в державі в принципі.

Відповідно, дана тематика безсумнівно є актуальною. Окремо слід виділити досягнення С. Педака, який досить ґрунтовно дослідив адміністративно-правові особливості оскарження рішень, дій чи бездіяльності державного виконавця; А. Авторгова, який зосередив свої наукові пошуки в площині вирішення питання з'ясування сутності та змісту адміністративно-правового статусу державного виконавця; С. Щербака, який загалом розкрив особливості адміністративно-правового регулювання виконавчого провадження в Україні. У межах окремих праць розкривається його сутність у структурі цивільністичного процесу (Л. Талан); як складова правоохоронної функції держави (С. Гришко); проблеми добровільного виконання рішень суду після відкриття виконавчого провадження органами державної виконавчої служби (О. Капля) і загалом розвиток, порядок, умови здійснення та процедури його реалізації як в Україні, так і закордонними юрисдикційними органами (Н. Отчак, В. Ярков, О. Чумак, А. Осадчий, Б. Гук, І. Бородін, П. Макушев, Л. Колобов, Л. Крупнова, В. Теремецький та інші). Однак вищезазначені вчені комплексно не здійсненню всебічного аналізу та не досліджували структурні і змістові особливості адміністративно-правових відносин у сфері виконавчого провадження в Україні.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження А.І. Педана забезпечується, в першу чергу вдалим використанням відомих наукових методів обґрунтування отриманих результатів, висновків і рекомендацій, які корелюються із визначеною метою та сформульованими завданнями. Їх використання базується на основі діалектичного методу наукового пізнання та системному підході, що дозволило дослідити проблему комплексно із врахуванням чинників, що впливають на зміст досліджуваних явищ. Автором вивчені і критично аналізуються відомі досягнення і теоретичні положення інших дослідників із суміжних питань.

Структура дисертації є логічною, відповідає меті і завданням дисертаційного дослідження, що забезпечує її цілісність. Вона складається із вступу, трьох розділів, що включають 8 підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 215 сторінок. Робота містить список використаних джерел із 218 найменувань на 26 сторінках.

Дисертаційне дослідження виконано здобувачем самостійно, з використанням останніх досягнень науки адміністративного права. Усі сформувані в ньому положення й висновки обґрунтовано на основі особистих досліджень автора. При змістовному аналізі представленої роботи звертає на себе увагу той факт, що автор проаналізував значну кількість літературних джерел вітчизняної та зарубіжної літератури з названої проблеми. Це дозволило дисертанту представити методологічно правильно оформлений огляд використаних джерел.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони використовуються та можуть бути використані у: *науково-дослідній сфері* – для подальшого наукового розроблення проблем адміністративно-правових відносин у сфері виконавчого провадження (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права); *правотворчості* – для вдосконалення чинного законодавства щодо посилення відповідальності уповноважених осіб на відрахування із заробітної плати заборгованості боржника та обов'язкового задіяння громадських організацій в діяльності державних та приватних виконавців (додаток В до дисертації); *навчальному процесі* – під час розроблення та викладання навчальної дисципліни «Актуальні проблеми теорії адміністративного права», при підготовці відповідних підручників, навчальних посібників, конспектів лекцій (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права); *правозастосовній діяльності* – для покращення якості функціонування інституту виконавчого провадження та окремо підвищення авторитету та владної сили держави, як складових її іміджу та довіри громадськості до публічних інституцій (акт впровадження Святошинського районного суду м. Києва).

Наукова новизна досліджень та одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першим комплексним дослідженням, у якому розроблено нові теоретичні конструкції та розв'язано наукове завдання з вивчення адміністративно-правових відносин у сфері виконавчого провадження в Україні, вироблено відповідну теорію та сформульовано низку нових наукових положень і висновків, запропонованих особисто здобувачем. Основні з них такі:

– доведено, що виконавче провадження (процес) в сфері загальної правової юрисдикції (судової та виконавчої) це: 1) елемент захисного механізму забезпечення справедливого правосуддя; 2) гарант реалізації основних завдань судочинства та адміністративної діяльності суб'єктів публічної адміністрації; 3) елемент ефективності реалізації приписів правових норм, звернення їх до виконання шляхом застосування примусових заходів; 4) адміністративна діяльність уповноважених органів та посадових осіб щодо реалізації виконання законних судових та позасудових юрисдикційних рішень; 5) сукупність адміністративно-правових зв'язків між учасниками процесу забезпечення примусового виконання рішень та відновлення справедливості;

– сформовано поняття адміністративно-правових відносин у сфері виконавчого провадження як форми адміністративно-правових зв'язків, породжених суспільною необхідністю, коли учасники (хоча б один, владно уповноважений) зацікавлені в досягненні мети їх комунікації (з однієї сторони виконання припису моделі поведінки, закріпленої у відповідному рішенні, з другої – відновлення справедливості та забезпечення охорони та поновлення прав, свобод та інтересів зацікавлених осіб та загалом представників соціуму в межах гарантування їх належного життя на території України, з третьої – здійснення належного врегулювання поведінки громадян), опосередковуючи весь процес адміністративно-правового регулювання у сфері виконання судових та позасудових рішень доводять його до процесуального завершення, де учасники таких зв'язків, в залежності від адміністративної норми та об'єктивних підстав її активізації, наділені конкретною правосуб'єктністю, яка і визначає роль та призначення даних видів правовідносин, і які, відповідно,

характеризуються або субординаційним характером або рівністю сторін, а у необхідних випадках ще й застосуванням примусових заходів до суб'єкта, який ігнорує вимоги належної поведінки;

– виявлена специфіка адміністративно-правових відносин в сфері виконавчого провадження, яка обумовлена двома чинниками: 1) похідними особливостями даних правових зв'язків як адміністративно-правових, котрі забезпечують, захищають, гарантують, охороняють та врегульовують основоположні потреби держави, суспільства та окремого її представника в конкретній галузевій і сферичній приналежності; 2) винятковими особливостями, які характеризують різномірні відносини в межах попередніх як автономні, обумовлені своєю процесуальною, управлінсько-сервісною, владно-розпорядчою приналежністю та які, відповідно, мають власне нормативне врегулювання (виконавче законодавство), особливий характер і риси самих проваджень, що існують в його межах, унікальні різновиди адміністративних дій юрисдикційних органів, які в сукупності є специфічними, та такими, що застосовуються тільки в цій сфері;

– запропоновано шляхи удосконалення законодавства у сфері адміністративно-правових відносин виконавчого провадження в Україні, зокрема: розробити концепт нового спеціалізованого закону «Про виконання рішень» за аналогією із європейським законодавством, а в короткостроковій перспективі внести зміни та доповнення до діючого Закону України «Про виконавче провадження» від 02.06.2016 р. № 1404-VIII стосовно вирівнювання повноважень державних та приватних виконавців, запровадження прозорих механізмів просування державних виконавців по службі, здійснення легалізації виконавців (як державних, так і приватних) шляхом обов'язкового задіяння громадських організацій в цій сфері за аналогією із Національною асоціацією адвокатів України. Крім того пропонується допустити приватних виконавців до усіх необхідних державних реєстрів за аналогією із нотаріусами, встановити на рівні з боржником відповідальність уповноважених осіб на відрахування із заробітної плати заборгованості боржника за аналогією із спеціалізованим законом (стаття 75), шляхом зміни санкції статті 188-13 КУпАП під назвою

«Невиконання законних вимог державного виконавця, приватного виконавця», запровадити щодо боржників такі види адміністративного припинення як суспільно корисні роботи, заборона керувати автомобілем до погашення заборгованості та заборона полювання і володіння і зберігання зброї.

Окремої позитивної оцінки заслуговує думка автора щодо розуміння категорій «провадження» та «процес», які зводиться до синонімічності, де законодавча назва «провадження» (а в його розумінні – «процес») загалом позначає сукупність процесуальних адміністративних дій уповноважених державою суб'єктів щодо застосування визначених законодавчими актами засобів, способів і методів впливу на суб'єкта управління для примушення його виконати передбаченим рішенням модель належної поведінки.

Перспективними вбачаються також висловлювання, про те, що поняття виконавчого провадження, сформоване законодавцем, є неточним і таким, що потребує уточнення. Для позначення варіацій суспільних відносин, процедурних аспектів та конкретної адміністративної діяльності, що пов'язані з примусовим виконанням рішень, доцільно використовувати термін «виконавчий процес», який відповідно має два різновиди: виконавче провадження, як складова частина попереднього в контексті реалізації рішень судової установи, та адміністративні процедури діяльності уповноважених органів (посадових осіб) з реалізації рішень виконавчої юрисдикції.

Робота містить й інші позитивні напрацювання і загалом високо оцінюючи дисертаційну роботу Педана А.І., слід зазначити, що окремі її положення, висновки, як кожної ґрунтовної наукової праці, носять дискусійний характер і потребують уточнення:

1. На сторінці 37 автор запропонував вирізнити категорії судової і виконавчої юрисдикційності щодо примусового виконання рішень. Потребує уточнення їх юридична природа.

2. В дисертації неодноразово стверджується, що виконавче провадження є сукупністю законодавчо встановлених різновидів проваджень щодо примусового виконання рішень уповноважених суб'єктів. Іншими словами автор доводить, що провідною ознакою виконавчого провадження є

“примусовість”. Хотілося би почути: чи може виконавче провадження здійснюватися добровільно без застосування примусових заходів.

3. На сторінці 100 доводиться, що державні і приватні виконавці наділені протекцією від держави щодо їх автономної діяльності. Не зрозуміло, що розуміє дисертант під категорією “протекція”, чому не використовує загально прийняту в публічному адмініструванні категорію “захист”.

4. Спірним є твердження автора, що за загальним правилом, державний і приватний виконавець є рівними у своїх правах, оскільки є виконавчі провадження в яких приватні виконавці за діючим законодавством залучатися не можуть (сторінка 143).

Слід підкреслити, що висловлені зауваження ніяк не впливають на загальну позитивну оцінку та високий науковий рівень дисертаційної роботи Педана А.І., яка є цікавою, корисною, самостійною, завершеною науковою працею, оскільки вони мають переважно дискусійний характер. Слід констатувати, проведене здобувачем дослідження є своєчасне і корисне як для науки, так і для практики.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам МОН України. Зміст дисертаційного дослідження висвітлено досить повно, виклад запропонованих у праці положень базується на ґрунтовному опрацюванні наукових джерел з проблематики дисертаційного дослідження. Автореферат дисертації відповідає її змісту та повною мірою відображає основні положення і результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог. Аналіз дисертаційної роботи та автореферату дає підстави дійти висновку про те, що це завершене самостійне наукове дослідження, яке вирішує конкретне наукове завдання та має істотне значення для розвитку науки адміністративного права.

Підсумовуючи, слід зазначити, що дисертація «Адміністративно-правові відносини у сфері виконавчого провадження в Україні» відповідає вимогам п.п. 9, 11 Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її автор, Педан Артем

Ігорович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

кандидат юридичних наук

доцент кафедри конституційного права та теоретико-правових дисциплін

Інституту права та суспільних відносин Відкритого міжнародного

університету розвитку людини «Україна»

Сердюк Є.В.

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ

Сердюк Є.В.